

Anotace

Didaktika geografie 1 řeší především otázky „Obecné didaktiky“, aplikované do specifických zvláštostí výuky zeměpisu. Mimo jiné se zabývá otázkami didaktik ostatních přírodovědných a společenských oborů. Jde o řešení vztahů v triádě: učení – vyučování – výuka. Navazuje na teoretické i praktické učivo geografických disciplín v 1. - 4. semestru. Při didaktické transformaci získaných poznatků využívá v maximální míře regionálního principu.

Osnova

1. PROČ UČIT DIDAKTIKU GEOGRAFIE, PROČ UČIT ZEMĚPIS?

Zeměpis ve vzdělávacím systému českých zemí.
Didaktika geografie ve vzdělávání učitelů v českých zemích.
Didaktika geografie - vědní disciplína.
Didaktika geografie ve vybraných zemích světa.
Vztah didaktiky geografie k oborovým didaktikám ostatních předmětů.
Vymezení pojmu – definice didaktiky zeměpisu.
Vztah didaktiky geografie k hraničním vědám.
Geografie a didaktika geografie.
Má didaktika zeměpisu (geografie) význam pro dílčí geografické disciplíny?
Pedagogický výzkum v didaktice geografie.
Pedagogický výzkum v praxi.
Příklady využití pedagogického výzkumu v didaktice zeměpisu (geografie) a ve školní praxi.

2. ZEMĚPISNÉ VZDĚLÁVÁNÍ ČI VZDĚLÁVÁNÍ ZEMĚPISEM?

Zeměpisné (geografické) myšlení.
Důvody pro zařazení zeměpisu do národního kurikula.
Geografie – královna nejen přírodních věd aneb učít zeměpis vyžaduje odvahu učitele.
Cíle výuky zeměpisu (geografie) v kontextu.
Vzdělávací význam geografie deklarovaný Mezinárodní chartou geografického vzdělávání.
Zeměpis a vzdělávání pro budoucnost.
Vzdělávání pro udržitelný rozvoj.
Vzdělávání pro technologický svět.
Duchovní, morální, sociální a kulturní dimenze výuky geografie.
Národní program rozvoje vzdělávání.
Priority pro „kritickou školskou geografii“.

3. STRUKTURA ZEMĚPISNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ - KURIKULA

Dvouúrovňový model kurikula v ČR- rámcové a školní vzdělávací programy.
Rámcový vzdělávací program a zeměpisné kurikulum.
Předpoklady pro tvorbu zeměpisného kurikula v ČR.
Zeměpisné (geografické) standardy.
Zásady pro tvorbu zeměpisného kurikula ve Školním vzdělávacím programu.
RVP ZV- zeměpisné kurikulum na 1. stupni ZŠ.
RVP ZV – zeměpisné kurikulum na 2. stupni ZŠ.
Standardizované testy.
Průřezová témata a výuka zeměpisu (geografie) –envi, multikult. výchova.
Mezipředmětové vazby a integrovaná výuka.

4. ROZVÍJENÍ A VYUŽÍVÁNÍ RŮZNÝCH ZDROJŮ PRO VÝUKU ZEMĚPISU

Vyhledávání a příprava pramenů.

Používání učebnic v zeměpise.

Teorie konceptuální změny a učebnice.

Jaké výzkumy učebnic potřebujeme?

Používání map a atlasů – specifikum výuky zeměpisu.

Náčrty ve výuce zeměpisu.

Práce s internetem.

GIS a výuka zeměpisu.

Využití novin a časopisů.

Diagramy.

Umění jako tvůrčí prameny pro zeměpis

Používání modelů

5. ŽÁK A UČENÍ V GEOGRAFII

Odlišné cesty žákova učení.

Samostatné učení (individuální cesta).

Intelektuální rozvoj napříč geografii.

Územní (prostorové) poznání obrazu světa.

Jazyk, gramotnost učení v geografii.

6. HODNOCENÍ ŽÁKOVA UČENÍ A JEHO KVALITA

Zkoušení a perspektiva.

Stanovení matice: proč, co a pro koho?

Slovní hodnocení (úroveň, popis)

Učení vycházející z výzkumu.

7. METODY VYUČOVÁNÍ ZEMĚPISU

Přehled a klasifikace vyučovacích metod v zeměpise.

Motivace vyučování zeměpisu

Pozorování ve výuce zeměpisu

Pokusy při výuce zeměpisu

Problémové vyučování zeměpisu

Programové vyučování zeměpisu

Hry ve výuce zeměpisu

Zeměpisné soutěže

8. ORGANIZAČNÍ FORMY VÝUKY ZEMĚPISU

Projektová výuka v zeměpise

Skupinová výuka v zeměpise

Terénní výuka – specifikum výuky zeměpisu

9. OD ZEMĚPISNÉHO KURIKULA K VYUČOVACÍ HODINĚ (VÁVRA)

Plánování výuky – klíčová kompetence učitele.

Smysl plánování.

Plán hodiny.

Postupné a kontinuální plánování.

Diferencované plánování.

Plánování terénní výuky.

Učební plán a zeměpis (učební osnovy a zeměpis)

10. UČITEL A ODBORNÝ RŮST

Učitel a vyučování.

Než se stanu učitelem.

Jakým učitelem geografie bych chtěl být?

Sebereflexe (reflexe na praxi).

Reflexe na hodnocení.

Vytváření profesionálního stavu.

Způsobilst k učení.

Literatura:

Hofmann,E. a kol. *Integrované terénní vyučování*. Brno, Paido 2003, ISBN 80-7315-054-9

Janás,J. a kol. *Gradace profesní dráhy učitele přírodovědných předmětů*. Projekt sekce přírodních věd Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Brno, Paido 1996, ISBN 80-85931-21-4.

Kühnlová,H. *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie*. Praha, Karolinum, 1997.

Lambert,D., Balderstone,D. *Learning to Teach Geography in the Secondary School*. London and New York. Great Britain: RoutledgeFalmer 2000.

Machyček, J. a kol. *Základy didaktiky geografie*. SPN Bratislava 1985.

Šupka,J. - Hofmann, E. *Vybrané kapitoly z didaktiky regionální geografie*. PdF MU Brno, 1990.

Šupka,J. - Hofmann, E. *Didaktika geografie I*. PdF MU Brno, 1993.

Švec, V. a kol. *Praktikum didaktických dovedností*. PdF MU, Brno, 1996.

Tukota, J. a kol. *Základy všeobecné didaktiky geografie*. SPN Bratislava 1980.

Vávra,J. *Didaktika geografie I. Od vzdělávacího programu. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině v zeměpisu na ZŠ, na příkladu tématu Světový oceán,*

Časopisy :

Geografické rozhledy, Biologie-Chemie-Zeměpis, Geographische Rundschau, Praxis

Geographie, Journal of Geography, Time, GEO-INFO.

Učebnice zeměpisu (geografie)

Internet: www.vppraha.cz - *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*.

Cvičení

Než začnete dělat všechna cvičení, odpovíte si na otázku :

Co je geografie?

1. Z knihoven vyberete tituly, které se týkají didaktiky geografie. Zjistěte i názvy zahraničních časopisů, které se týkají didaktiky geografie. *(Je třeba uvést autora, název knihy popř. časopisu, vydavatele, rok a místo vydání, počet stran, stručnou anotaci)*
2. Mikrovýstup na kameru - 3 P:
  - poprvé ve třídě
  - poprvé se představuji
  - poprvé seznamuji žáky s novým předmětem
3. Stručně se seznámte s Rámcovým vzdávacím programem.
  - a) Účel a zaměření.
  - b) Zaměření přírodovědné vzdělávací oblasti a společenskovední vzdělávací oblasti.
4. Didaktická analýza učiva.

Na vybraném tématu z učebnice geografie připravíte scénář pro konkrétní vyučovací hodinu s ohledem na mezipředmětové vazby s druhým předmětem, podle modelové přípravy na výukovou praxi.
5. Svět v pohybu. (Výběr aktuálních článků ze světa a pro další zařazení do vyučovací hodiny.
6. Zakládání internetových stránek, které se týkají geografie a výuky zeměpisu.
7. Seznámit se s Mezinárodní chartou geografického vzdělávání.